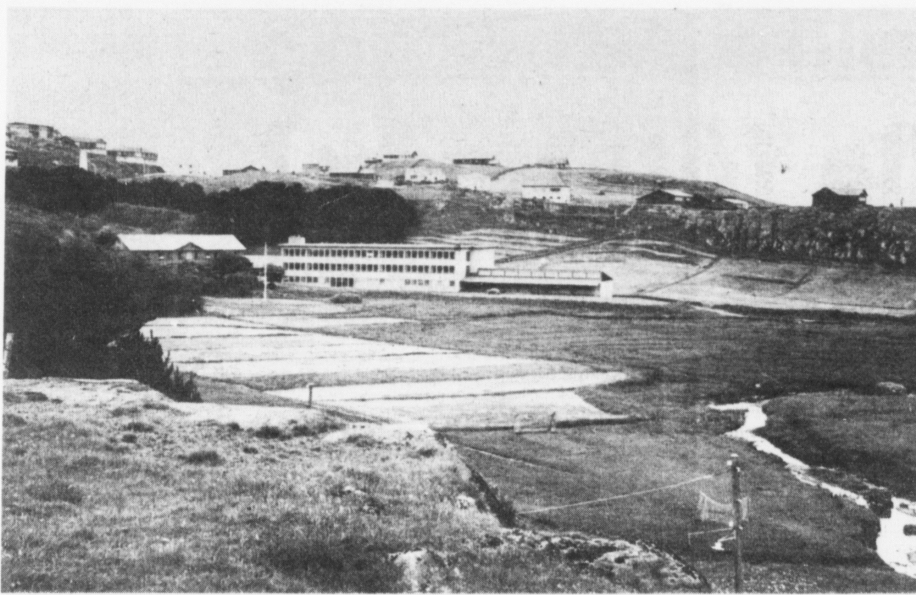

Zakarias Wang:

Hugleiðingar kring ein 40-ára dag

1. september 1977 hevði Studentaskúlin 40 ára føðingardag.

Tað er øll orsök til at undrast yvir, at tað júst skuldi vera í 1930'unum, at hesin kostnaðarmikli skúli varð settur á stovn, tí tað er einki dulmál, at hesi árin vóru figgjarliga trongligi land okkara. Útflutningurin var fyri einum bakkasti fyri og øðrum eftir, væl grundaðar handelsfyrirtekur fóru av knóranum, og hjá mongum manni stóð hungur og hall fyri durum.

At menn í hesum neyðarsárum fara undir eitt tiltak, sum hevði so lítið við dagsins átrokandi vandamál at gera, boðar frá tveimum fyrbrigdum: At tað hava verið djúpar kreftir í samfelagi okkara, sum hava virkað fyri hesum, og at vit hava havt politikarar, sum hava havt víðan sjónarring og ikki hava verið bangnir fyri at tikið avgerðir, tá teir hava mett lotuna at vera rætta.

Tær djúparu kreftirnar, sum her hava verið uppá spæl plaga vit at kalla tjóðskaparkensluna, øll henda gongd, sum er knýtt at tí, at vit í Føroyum fingi fólkaraði, og at vit á alt fleiri samfelagsøkjum fingi nakað at siga. Eitt tekin um hesa øktu sjálvskenslu er tann endurføðing, sum tað føroyska málið fekk í seinastu öld, ein avleiðing av málstríðnum er ynski

um, at vit ikki bert skulu hava føroyskt mál í barnaskúlanum, men eisini hava ein hægri skúla, har uppvaksandi ættarlið kunnu verða gróðursett í okkara egna málsliga jørðildi. Hetta ynski lá aftanfyrir virksemd hjá háskúlamonnum okkara, og var eisini tann virkandi megin aftanfyrir ynskið um at fáa ein hægri skúla á stovn í Føroyum.

Men eitt slíkt ynski í sjálvum sær er ikki nóg mikið, tí fyri at fáa tað framt kravst, at ein politisk avgerð verður tikin. Slíkar avgerðir eru mangan vandamiklar fyrir politikarar, og tí eru teir nøgvir, sum himprast, tá á stendur.

Men ofta visir tað seg, at tá neyðin er størst, er hjálpin næst. Í hesum vandatíðum fyrir Føroyar, sum 1930'ini vóru, høvdu vit nakrar politikarar, sum júst vóru av tí óvanliga slagnum, sum ikki himpraðust fyrir at taka avgerðir, men tóku enná slíkar, sum eingin við rimilígeit kundi krevja av teimum.

Fremstur millum hesar politikarar var Edward Mitens. Hann var ein av hesum djørvu monnum, sum aldrin himpraðist, tá hann hevði við mál at gera, sum hann helt tað vera rætt at taka eina avgerð í. Hetta kom fram, tá hann í 1918 fekk danska forsætisráðharran Zahle til at seta sjálvstýrismannin

Jákup Dahl til próvst í Føroyum, og tey flestu av okkum minnst eisini, hvussu harðrend tann mótstøðan frá øllum síðum var, sum hann fekk, tá hann fekk lirkad útvarpið igjøgnum.

Hvat ið málinum um Studentaskúla viðvíkti, er vert at minnst til, at Mitens var formaður í lögtingsins vinnunevnd, og at henda nevnd hevði fingið til setning at kanna møguleikarnar fyrir at seta á stovn studentaskúla. Hon hevði tí onga heimild til at gera tað, og formliga gjørdi hon tað heldur ikki, men var tað Mitens, sum sjálvur kautioneraði fyrir tí, tað kostaði at reka skúlan. Tí kundi skúlin uttan heimild av nokrum slagi byrja virki sitt tann 1. september 1937.

Eg havi mangan fortalt hetta fyrir fólk, sum kendu Mitens, og tey nokta at trúgva, at hetta kann vera rætt, tí tað var ikki honum líkt at lata pengar fara sær av hondum til ónyttu. Vit kunnu sjálvandi siga sum so, at tað fóru teir heldur ikki, í vinnunevndini var ein meirluti, sum styðjaði tað sjónarmið, at skúlin skuldi koma, men ikki skerst burtur, at tað var henda tilsegnin hjá Mitens, sum gjørdi, at málið um ein føroyskan studentaskúla, sum so leingi hevði ligið á láni, nú knappliga fekk sína loysn.

Tað sum gjørdi, at Mitens fekk meirluta í vinnu-

nevndini var, at hann har sat saman við einum manni av sama slag, sum hann sjálvur var, nevniliga Petur Mohr Dam. Hesin var heldur ikki bangin fyrir at taka avgerðir, og tá hann sá, at møguleiki var til at loysa málið beinanvegin, tók hann undir við Mitens, og so var skúlin har. Tann triði limurin í vinnunevndini var Kristian Djurhuus. Hann var fyrst og fremst realistur. Tá hann sá, at meirluti var fyrir skúlanum, og at skúlin kom undir øllum umstøðum, boygdi hann og hansara menn seg og gingu fult og heilt inn fyrir skúlanum.

Avgerðin um at byrja skúlan, sum var so ring at fáa tikin, hevur so fært nógv aðrar við sær. Mál okkara hevur fingið størri rætt á skúlanum og á skúlanum er nú skeið til hægri fyrireikingarprógv. Har er stríð, liv og virksemd, og skiligt er, at nógv av teimum fólki sum gingið hava á skúlan, hava gjørt nógv arbeiði í samfelag okkara. Hetta er teimum til miklan heiður, og er eitt tekin um at tey kanska — sum fedrar skúlsins ynsktu — tey ár, tey hava gingið á skúlanum, eru gróðursett í samfelag okkara, so tey hava ringt við at siga tí farvæl.

Tí er øll orsök til at takka teimum monnum, sum fyrir 40 árum síðani tóku ta avgerð at fáa henda skúlan í lag.

kring byggjarnar

Ringur hoyterri

Tað hevur verið vánaligur hoyterri hesar seinastu dagarnar. Í Norðepli, har útsynningur sunnan er ring ætt, lótu nógvur hesjur slættar sunnumorgunin. Tað er nakað eftir at hoyggja har norðuri enn.

Nakrir maskinbátar rógva út við línu úr Norðepli. Týsnáttina fekk Fossabrúgv 4.000 pund. Teir settu 18 stampar og brúktu grindagarnar til agn. Annars hava bátarnir ligið úr 600 upp í 2600 pund hesa seinastu tíðina.

Snellubátar í Vik

Friggjadagin landaði Ritdalsenni 40.800, og í gjár landaði Grunningur góð 50.000 pund til fiskavirkið í Vik. Teir vóru báðir undir Íslandi við snellu. Annars hevur litil útróður verið seinastu tíðina. Menn hætta sær ikki út fyrir veður, og trolbáturin Fiskanes hevur ligið inni og krokað.

Før.-isl. fiskavirkið í Vik hevur fingið uml. 1800 tons av ráfiski síðani ársskiftið. Virkið byrjaði at taka imóti fiski 2. februar 1976, og fekk tað tilsamans 1473 tons í fjør.

Norðis 3000 tons

Flakavirkið á Eiði, P/f Norðis, hevur higartil í ár tikið imóti sløkum 3000 tonsunum av ráfiski. Hetta eru góð 800 tons meira enn um somu tíð í fjør, tá 2160 tons vóru komin upp á land tann 1. sept. Alt árið í fjør fekk virkið 3184 tons av ráfiski. Fiskarið hevur verið betri í ár. Kortini gekk várfiskurin ikki stórt betri enn í fjør, og garnaveiðan miseyðnaðist. Ein linubátur, Morgunroðin, er eisini komin afturat teimum bátum, sum fiska til virkið.

Nú í eina góða viku hevur ongín útróður verið. Í seinastu viku var harður streymur og um vikuskiftið og fyrrapartin av hesi vikuni var illveður.

Vaðhorn undan Íslandi

Fyrst í vikuni landaði Vaðhorn á Eiði 185.000 pund av linufiski undan Íslandi. Størsti parturin av veiðuni, 80.000 pund, var hýsa. Hitt var toskur og longa, 60.000 pund og brosmá, 40.000 pund. Norðis hevur nú 60 tons av flaki, 80 tons av saltfiski og 15 tons av saltflaki á goymslu.

Klænking

Nú er klænking bókin hjá Ólúvu og Mariusi komin undir land, og kemur hon væntandi út í næstu viku. Ólúva og Marius hava fyrr skrivað eina bók saman, tað var sum kunnugt — ein kókbók.

31 umsóknir til Ídnaðargrunnin

Í farna roknskaparári viðgjørdi Føroya Ídnaðargrunnur 34 umsóknir um lán, harav tær 31 vóru nýggjar. 11 umsóknir vóru játtadar, 8 fingi ikki játtan og 15 vóru ikki liðugt viðgjørdar. Ídnaðargrunnurin játtaði lán uppá tilsamans 4,27 mill. kr.

Grunnurin hevur so státt (tíl 31. mars 1977) játtað 54 lán uppá tilsamans 21.845.600 kr. 14.853.000 kr. eru læntar til bygningar og 6.992.600 kr. til maskinur.

Rakstraravlopið frá roknskaparárinum er 1.111.730 kr. Saman við tí, sum varð flutt frá seinasta ári 137.080 kr., er avlopið bytt soleiðis, at í tiltaksgrunnin er lögð 1 mill. kr. og 248.810 kr. eru fluttar til næsta ár.